

Служението на Йона относно времето на Йероваам II¹

ЙОНА ВЪВЕДЕНИЕ

1. Заглавие. Книгата е кръстена на главния си герой, Йона, евр. Йона, който означава „гълъб“. Йона се използва като обич в ст. на Сол. 2:14; 5:2; 6:9.

2. Авторство. Въпреки че самата книга никъде не посочва, че Йона е авторът, Традиционното мнение е, че той е бил. Много съвременни учени са склонни да подкрепят авторство след изгнанието, макар че не е задължително да отричат историчността на Йона. Аргументите, които те изтъкват, като например наличието на арамейски езици, обаче са неубедителни. Изследването на угаритския език е показало древността на много форми и думи, за които преди се е смятало, че принадлежат към много по-късна дата (виж върху Пс. 2:12; виж Том III, стр. 618, 619). Използването на трето лице също е недостатъчен аргумент, тъй като не малко древни писатели, като Ксенофонт, Цезар и други, са използвали този метод. Библейските писатели също понякога са използвали този метод (Ис. 7:3; 20:2; Йер. 20:1, 3; 26:7; Дан. 1:6-11, 17, 19, 21; Дан. 2:14-20; и др.; виж върху Ездра 7:28).

¹Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йон 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Йона е идентифициран като родом от Гет-ефер (4 Царе 14:25), който предсказал просперитет за народа на Израел. Просперитетът се осъществил по времето на Йеровоам II (приблизително 793–753 г. пр.н.е.; вижте том II, стр. 83); така че пророчествата трябва да са били произнесени или преди, или малко след началото на царуването на Йеровоам II. Гет-ефер се е намирал на границата със Завулон, на около 4,4 км североизточно от Назарет.

Това е Хирбет ез-Сура. Сега е изложена близка гробница, за която се твърди, че е на Йона.

Не е известно нищо повече за Йона освен това, което е разкрито в това кратко историческо споменаване в 4 Царе и в самата книга. Нито пък е известно нещо за баща му, Амитаи.

3. Историческа обстановка. Периодът, в който Йона пророкува, е период на големи национални бедствия (4 Царе 14:26, 27). Царете, които седяха на израилевия трон, всички вършеха зло пред Господа и националното наказание наближаваше. Чрез Йона Господ предсказа завръщането на националната сила. Изглежда, че последвалото облекчение е било предназначено да бъде стимул за народа да се върне при Бога. Просперитетът е бил демонстрация на това, което народът може да постигне под благословията на небесния Бог. Въпреки божествената благословия обаче, Йеровоам „вършеше зло пред Господа“ (4 Царе 14:24), както и неговите наследници.

Царете в Асирия по време на управлението на Йеровоам II, според хронологията, използвана в този коментар, са Адад-нирари III (810–782), Салманасар IV (782–772), Ашур-дан III (772–754) и Ашур-нирари V (754–746). Има доказателства, които вероятно показват, че по време на управлението на Адад-нирари III е настъпила религиозна революция. Набу (Небо), богът на Борсипа, изглежда е бил провъзгласен за единствен или поне главен бог. Някои виждат възможна връзка между тази монотеистична революция и мисията на Йона в Ниневия (виж том II, стр. 60).

4. Тема. Книгата на Йона е единствената от дванадесетте така наречени Малки пророци, която е строго повествователна по форма. Тя е разказ за мисията на Йона в град Ниневия, за да обяви скорошното му унищожение поради греховете му. Пророкът изпитва опасения и недоумения относно изпълнението на Божията заповед да отиде в Ниневия. Самата мисъл за пътуване до този велик метрополис, трудностите и привидните невъзможности на задачата го карат да се отдръпне от божествената задача и да постави под въпрос нейната мъдрост. Неспособен да се издигне до онази силна вяра, която би трябвало да го накара да осъзнае, че с божествената заповед идва и божествената сила да я изпълни, Йона потъва в обезсърчение, страх и отчаяние (виж РК 266). Познавайки любящата доброта и дълготърпението на Бога, Йона се страхува също, че ако предаде божественото послание и езичниците го приемат, заплашителната гибел, която той произнесе върху тях, няма да се сбъдне. Това щеше да бъде дълбоко унижение за него, както се оказа по този начин, и той не можеше да го понесе (гл. 4:1, 2). Отначало той не се подчини, но чрез поредица от събития беше принуден да изпълни задачата. Жителите на Ниневия се покаяха и за известно време се отвърнаха от греховете си. Йона се разгневи, но Бог оправда Своите благодатни действия.

Сред уроците, научени от пророчеството на Йона, е истината, че Божията благодат носи спасение на всички (Тит 2:11), че тя наистина не е ограничена само до евреите, а е трябвало да бъде разкрита и сред езичниците. Бог „и на езичниците даде покаяние за живот“ (Деяния 11:18). Подобно на Петър (Деяния 10), Йона неохотно осъзна, че Бог е готов да приеме онези от всеки народ, които се обръщат към Него. Като говори за „ниневийците“, които откликват на призива на Йона за покаяние, Исус осъжда фарисеите и горди евреи от Неговото време (виж Матей 12:41; Лука 11:32) и всички останали, които в своите

религиозно самодоволство и фалшиво чувство за душевна сигурност, се заблуждават, мислейки си, че са любимият народ на Бога и по този начин са сигурни в спасението си.

Исус използва преживяването на Йона в морето като илюстрация на Своята смърт и възкресение (Матей 12:39, 40). Неговото позоваване на книгата Йона установява истинността на книгата.

Тълкувателите на книгата Йона са следвали две основни линии на тълкуване: (1) историческа и (2) алегорична. Вторият метод е възприет от онези, които отричат възможността за чудотворни елементи в книгата. Те наричат книгата по различен начин – легенда, мит, притча или алегория. За този, който вярва в чудеса, вторият метод на тълкуване е едновременно ненужен и безсмислен.

В полза на историческия възглед са представени следните аргументи: 1. Разказът остава впечатлението, че е исторически. Няма никакви индикации

че авторът е възнамерявал то да бъде възприето по друг начин.

2. Йона е историческа личност (4 Царе 14:25).

3. Юдеите смятали книгата за историческа („Йосиф Флавий“, „Древности“, ix. 10. 1, 2).

4. Обръщането на ниневийците във вярата е правдоподобно. Вижте стр. 996 за евентуална историческа синхронизация с религиозна революция в Асирия.

5. Информацията относно размера на Ниневия може да бъде съобразена с известни исторически факти (вижте Допълнителна бележка към Глава 1).

6. Препратките на Исус към книгата (Мат. 12:39, 40; Лука 11:29, 30) показват, че нашите Лорд го смяташе за историческо.

Този коментар възприема историческия подход.

5. Очертание.

I. Поръчението и непокорството на Йона, 1:1–17.

A. Отказът на пророка и последвалата буря, 1:1–10.

Б. Поглъщането му от голямата риба, 1:11–17.

II. Молитвата и избавлението на Йона, 2:1–10.

III. Проповедта на Йона и покаянието на ниневийците, 3:1–10.

IV. Гневът на Йона и Божието укоряване, 4:1–11.

A. Оплакването, 4:1–5.

Б. Изсъхналото растение и поуката от него, 4:6–11.

ГЛАВА 1

1 Йона, изпратен в Ниневия, бяга в Тарсис. 4 Той е издаден от буря, 11 хвърлен в морето, 17 и погълнат от риба.

1. Йона. За самоличността на Йона вижте стр. 995.

Амитай. Името произлиза от еврейската дума „емет“, която означава „вярност“ или „истина“. Амитай се споменава само тук и в 4 Царе 14:25.

2. Тяхното нечестие. Наум нарече Ниневия „кървав град“, „пълнен с лъжи и грабеж“ (Наум 3:1; вж. ст. 19). И все пак градът не беше безнадежден. Той „не беше изцяло предаден на злото“ (РК 265).

Качи се. Този израз, или подобен на него, се използва за греховете на допотопния свят (Бит. 6:5, 11) и на жителите на Содом и Гомор (Бит. 18:20, 21). И в двата случая благодатното време е било към своя край. Може би това е било и случаят с Ниневия (вижте върху Дан. 4:17).

Пред мен. Сравнете Бит. 18:20, 21. Бог държи сметка с народите. Всеки има своя период на изпитание. Бог се стреми да спечели лоялността на всички хора и да осигури сътрудничеството на народите в изпълнението на небесната програма.

3. Стана. Йона стана, не за да се покори на Бога, а за да не Му се покори. Като богатия младеж владетел, той не би се подчинил на собствената си воля на Божиата воля (Мат. 19:21, 22). Подобно на „много“ от „учениците“ на Господа, Йона намерил Божиата заповед твърде „трудна“ за понасяне и затова, подобно на тях, той почувствал, че поне в този случай няма да ходи „с Него“ (Йоан 6:60, 66). Пророкът не успял да осъзнае, че когато Бог възлага бреме върху хората, за да бъдат изпълнявани според Неговата воля, Той ги укрепва да го носят. С всяка божествена заповед идва силата да я изпълни. Пророкът направил грешката да не постави „на първо място Божието царство и Неговата правда“ (виж Мат. 6:33). Тъй като не харесвал мисията, която му била възложена, той бил готов да се отдели от Божиата служба, като по този начин се поставил в положение, в което, ако не била божествената намеса на благодатта, можел да загуби душата си.

Тарсис. Общоприето е, че Тарсис е бил класическият Тартес на южното крайбрежие на Испания. Той е бил известен с богатството си и е осъществявал обширна експортна търговия с финикийския град Тир и други земи със сребро, желязо, калай и олово (виж Езекиил 27:12). На това далечно и оживено място Йона се надявал да избяга от дълга си и да успокои гласа на съвестта си.

От присъствието. Буквално „от лицето на Господа“. Колко невъзможно начинание (вижте Пс. 139:7–12)!

До Йопа. Днешният Яфа, разположен на брега на морето на около 54,4 км северозападно от Йерусалим, е един от най-старите градове в света. Това е било единственото пристанище с някакво значение, принадлежало на евреите. През Йопа е бил докаран дървен материал за Соломоновия храм (виж 2 Лет. 2:16), както и за неговото възстановяване (виж Ездра 3:7).

4. Силен вятър. Господ не изостави Йона, въпреки че пророкът се опита да бягат от Него. Чрез поредица от „изпитания и странни провидения“ Той се опита да промени отношението и поведението на Йона (вижте П.К. 266, 267).

Обърнете внимание на простите, естествени средства, чрез които Бог е осъществил волята Си – вятър (гл. 1:4), голяма риба (гл. 1:17), болка (гл. 2:10), тиква (гл. 4:6), червей (гл. 4:7), вятър и слънце (гл. 4:8).

Искаше да бъде счупено. Изречението може да се преведе като „и корабът си помисли, че ще бъде „счупен.“ Ако приемем този превод, тук има ярка фигура на олицетворение.

5. На своя бог. Националността и религията на моряците не са установени. Някои вероятно са били финикийци, други вероятно от различни народи, представлявайки по този начин разнообразни религии.

Стоки. Евр. *kelim*, „съдове“, „съхранилища“, „оборудване“. Не е сигурно дали товарът, както и такълът, бяха хвърлени над главата.

Страни. Евр. *yarkaḥ*, „задната страна“, често използвано в смисъл на най-отдалечената част.

Дълбоко заспал. Евр. *gaḏam*, „хъркам“, „да спя дълбоко“. Причината за дълбокия сън на Йона не е посочена.

6. Капитан на кораба. Буквално „главен моряк“. Думата за „моряк“ произлиза от корен, означаващ „да връзвам“, от който корен произлиза съществителното „въже“. Въпреки че не е посочено, се предполага, че Йона е отговорил на молбата.

7. Хвърлили жребий. Моряците почувствали, че някой е предизвикал гнева на боговете. Господ отменил метода им за определяне кой е виновникът, така че „жребият паднал върху Йона“.

По въпроса за правилното или неправилното хвърляне на жребий вижте Езекиил 21:21.

8. Разкажете ни. Тази поредица от кратки въпроси дава живо впечатление за възмущението на борда на пострадалия кораб.

9. Еврейски. Името, с което израилтяните често били наричани от онези, които не на тяхната раса (Бит. 39:14; 40:15; 41:12; Изх. 1:16; 2:7; 3:18; 1 Царе 4:6). Относно произхода на името вижте Бит. 14:13.

Господ. Евр. Яхве, личното име на Бог (виж том I, стр. 171, 172). Терминът „Бог“ (евр. „Елохим“) е родово име за божество, а „Господ“ (евр. „Адонай“) е титла.

Думата „елохим“ често се използва за фалшиви богове (Изх. 18:11 и др.). Името Яхве

по този начин специфично обозначава истинския Бог.

Бог на небето. Вижте Бит. 24:7; Дан. 2:37, 44.

Кое е създало. Една от отличителните черти, посочени, за да покажат превъзходството на истинския Бог (Йеремиа 10:10–12).

Не знаем дали моряците са били запознати със силата на Йоновия Бог чрез предварително познание за Него (виж Изх. 15:13–16; Исус Навин 5:1; 1 Царе 4:5–9). Но при тези обстоятелства, заплашени от моментна смърт и несъмнено тълкувайки характера на Йехова чрез собствените си езически представи, те са били ужасени.

10. Защо направи това? По-скоро възкликание, отколкото молба за информация.

11. Какво да правим? Йона вероятно е бил единственият, който е познавал Йехова и е бил запознат с начините, чрез които да изкупи прегрешението.

Морето бурно се разбунтува. Използваният тук еврейски идиом показва, че бурята се е разразявала с ярост.

12. Изхвърли ме. Не е ясно дали Йона тук е говорил под божествено вдъхновение. Във всеки случай постъпката му е била мъжествена. Той е избрал да не въвлича другите в своята гибел. Йона, за съжаление, е бил лишен от морална смелост (ст. 2, 3), но не и от физическа.

13. Мъжете гребаха усилено. Може би е съществувало известно съмнение дали Богът на Йона изисква толкова крайна мярка.

Към сушата. Обичай на древните морски кораби е било да пътуват по крайбрежието линия; следователно корабът не беше далеч от сушата.

14. Умоляваме те. Моряците се опасяваха да не оскърбят още повече Йехова, като убият някой от Неговите поклонници. Молитвите им бяха насочени не към техните богове, а към Йехова.

15. Морето утихна. Сравнете Мат. 8:26. Спокойствието настъпи внезапно; затова Моряците го разпознаха като акт на божествена намеса.

16. Страхуваше се от Господа. Толкова явна беше властта на Господа над природата в този епизод и толкова поразително беше изпълнението на думите на Йона (ст. 12), че не е чудно, че моряците реагираха така.

Принесоха жертва. Мъжете направиха това, което според ограничените си познания смятаха за най-подходящо.

17. Беше приготвил. Евр. манах, „да назначи“. Думата е преведена по този начин в Дан. 1:5, 10.

Страхотна риба. В записи не се посочва дали рибата е създадена за случая. или дали Господ е използвал съществуващ вид, способен да погълне човек. Спекулациите по този въпрос са безполезни. Разнообразието от риби не е идентифицирано. В еврейския превод се използва общият термин за „риба“. В препратката към това преживяване в Матей 12:40 в Новия завет рибата е обозначена с гръцката дума *kétos*, „морско чудовище“, въпреки че в превода на Кралския завет на крал Джеймс (KJV) тя е преведена като „кит“. В LXX в Йона 1:17 се чете „*kētos*“.

Три дни и три нощи. Продължителността на времето, включена в този израз, е дала предизвикват много дискусии, доколкото Исус заявява: „Защото, както Йона беше три дни и три нощи в корема на кит, така и Човешкият Син ще бъде три дни и три нощи в сърцето на земята“ (Матей 12:40). Лесно може да се докаже, че според еврейската употреба изразът не означава непременно три пълни дни от по 24 часа, което прави общо 72 часа. За обсъждане на проблема вижте Матей 12:40.

В еврейския превод и в LXX, стих 17 е първият стих на гл. 2.

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ПО ГЛАВА 1

Един от най-старите асирийски градове е Ниневия, асирийската Нинуа. Според Според библейските сведения градът е основан от Нимрод (виж Бит. 10:11). Археологически доказателства също свидетелстват за неговата голяма древност. Няколко пъти в историята си от много векове Ниневия е служила като столица на Асирийското царство. Тя достига най-голямото си значение по време на имперския период от IX до VII век пр.н.е., особено по време на управлението на цар Сенахирим, който я прави най-славния град на своето време. От неговите описания на общия план и дворците на града може да се получи ясна картина за древния метрополис. От 612 г. пр.н.е., когато вавилонците и мидийците напълно разрушават Ниневия, градът е в руини. Дори местоположението му е забравено, докато не е преоткрито в средата на 19 век (виж том I, стр. 109).

Ниневия се е намирала на източния бряг на река Тигър, срещу днешния град Мосул. В древността реката е текла по западната стена на града и по този начин е образувала допълнителна защита от тази страна. Оттогава тя е променила течението си и сега тече на около 3/4 миля западно от старото си корито.

Две руинни могили в района на Ниневия покриват главните дворци и храмове на древния град. Едната от тях е Неби Юнус, под която е погребан дворецът на Асархадон. Другата могила, Куюнджик, съдържа руините на дворците на Сенахирим и Ашурбанипал. Неби Юнус почти не е бил докоснат от лопатата. На това място се намира село, както и традиционната мюсюлманска гробница на пророк Йона, което прави невъзможно за археолога да разруши тази могила. Куюнджик, от друга страна, е бил свидетел на няколко експедиции. Работата по тази могила е започната през 1840 г. от Бота. Оттогава са открити части от дворците на Сенахирим и Ашурбанипал. В двореца на Ашурбанипал Лейард и Расам откриват кралска библиотека с около 20 000 таблички, която сега е едно от основните съкровища на Британския музей. Тези текстове разкриват много за историята, културата и религията на древните народи от Месопотамия.

Размерът на древна Ниневия може да се определи доста точно, тъй като градските стени все още са ясно видими дори в разрушеното си състояние. Под формата на издължени хълмове, прекъсвани от пролуки там, където са се намирали портите, тези стени могат да се видят от голямо разстояние. Общата им дължина е около 7 1/2 мили (около 12 км), а площта им...

1640 акра (663,7 хектара) придават на картата вид на неправилен и удължен триъгълник (виж стр. 1002).

Осмоъгълна глинена призма на Сенахирим, който разширил града дълго след времето на Йона, описва строителната дейност на този цар и назовава 15 градски порти, от които 7 са били в южната и източната стена, 3 в северната стена и 5 в западната стена. По време на разкопките си Хенри Лейард открива една от северните порти в сравнително добро състояние на съхранение. Портата е била оградена от колосални бикове, които той оставя в оригиналното им положение. Посетителите все още могат да ги видят там. Два хълма в стената, покриващи наблюдателни кули, достигат височина от около 18,3 м. Източната стена, леко извита, е била дълга около 5,1 км, западната - 4,3 км, северната - 1,9 км, а южната - 0,8 км. Стената, според описанието на Сенахирим, е била с дебелина около 12,2 м и височина около 18,3 м. От изток Ниневия е била защитена не само от стените си, но и от няколко успоредни насипа, чиито останки все още са видими.

Някои са оценили населението на оградения град на 160 000 души. Колко хора може да са живели извън града, не е известно. Някои писатели са интерпретирали препратката в Йона 4:11 към 120 000 души, които не са могли да различават дясната си ръка от лявата, като отнасяща се само за малки деца. Съответно те са оценили общото население на Ниневия на от 600 000 до 2 000 000 души. Тъй като такова голямо население не е могло да живее в Ниневия, те са включили в Ниневия на Йона „града на Саргон“, сега наречен Хорсабад, на 19,2 км северно от Ниневия, и Калах, сега Нимруд, южно от Ниневия при сливането на реките Голям Заб и Тигър.

Въпреки това, тези градове, макар и принадлежащи на Асирия, са били отделни единици със собствени защитни стени и администрации и никога не са споменавани като Ниневия в древните исторически записи.

Следователно някои съвременни коментатори, които вярват, че „стотинте хиляди души“ от гл. 4:11 се отнасят само за децата и че авторът говори само за самата Ниневия, считат книгата за измислица. В светлината на действителния размер на града може би е най-добре гл. 4:11 да се тълкува като отнасяща се до хора, които не са били в състояние да различават правилното от грешното (вижте коментарите там). Ако 120 000 е било имано като приблизителна стойност за общото население на града, това би било разумна цифра в сравнение със съвременен Мосул, само малко по-голям до разширяването му след Първата световна война.

Твърдението, направено в гл. 3:3, че „Ниневия беше твърде голям град, на три дни път“, вероятно означава, че на човек биха били необходими три дни, за да обиколи цялата ѝ територия, като обикаля улиците ѝ, ако иска да достигне до всички хора, които живееха в стените ѝ.

Също така текстът, в който се казва, че „Йона започна да влиза в града, на един ден път, и той „извика“ от гл. 3:4, едва ли може да означава, че е вървял цял ден, докато стигне до място в града, където е започнал предупредителното си дело. Този текст може да се разбира като отнасящ се до началото на делото на Йона и до провъзгласяването на неговото послание през първия ден, резултатът от което е, че „ниневиците повярваха в Бога“ (гл. 3:5).

Освен това трябва да се помни, че за един палестински израелтянин Ниневия е била град, който не можеше да се сравни по размер с никой друг град в Западна Азия, познат му. Самария, столицата на царството Израел, е обхващала само 19 акра (7,7 хектара) и никой друг град в Палестина не е бил по-голям освен Йерусалим (вижте Допълнителна бележка върху Неемия 3).

За хората, идващи от тази страна, Ниневия, чиято площ е оценена на
приблизително 100 акра (40,5 хектара), е била „изключително голям град“.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 МХ 473

1-ЗРК 266

4-8РК 267

9-17РК 268

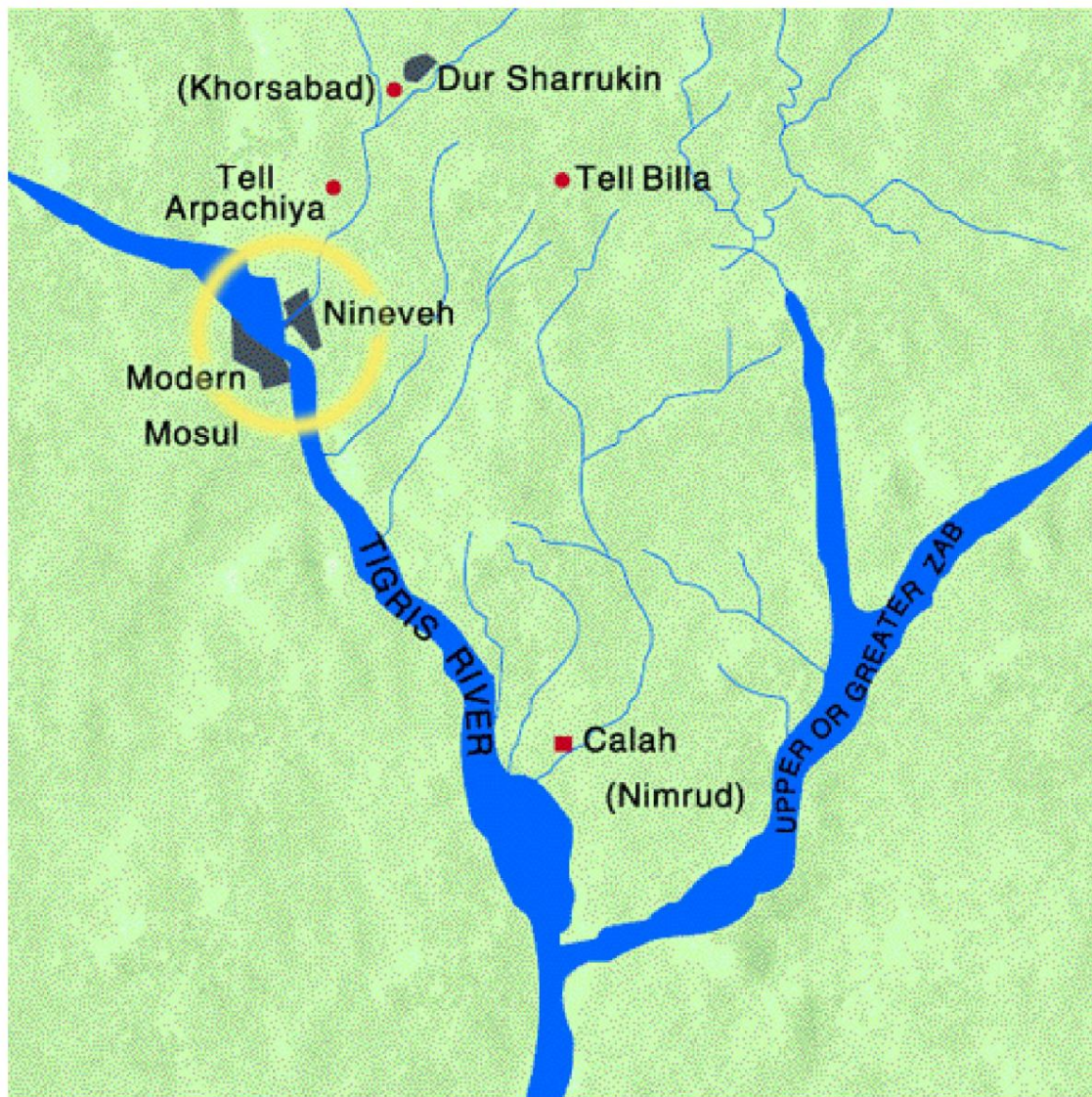
ГЛАВА 2

1 Молитвата на Йона. 10 Той е избавен от рибата.

Долината на река Тигър

²

²Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йон 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

1. Йона се моли. Молитвата описва преживяването на Йона, докато е бил в тялото на рибата. Тя признава избавлението като свършен факт. Пасажите, които говорят за отговорена молитва и избавление, вероятно са израз на силната вяра на Йона в избавлението и на божественото уверение, което може би му е било дадено, че животът му ще бъде пощаден.

В молитвата на Йона има алюзии към определени псалми. Повечето съвременни учени ги приписват на тези псалми дата след изгнанието; съответно те са дали дата след изгнанието и на книгата Йона. Онези обаче, които поддържат предизгнаническото авторство на тези псалми (вижте въведенията към въпросните псалми; също том III, стр. 617), не намират затруднение да датират книгата Йона във или преди времето на Йеровоам II (вижте стр. 995), когато, според 2 Царе 14:25, Йона е живял. Алюзиите показват, че Йона, като благочестив израилтянин, е бил запознат с текста на псалмите.

Винаги, когато са в нужда, Божиите деца имат ценната привилегия да се обърнат към Него за помощ. Няма значение колко неподходящо може да е мястото, Божието ухо

Милостта е отворена за техния вик. Колкото и пусто и тъмно да е мястото, то може да бъде превърнато в истински храм от молещото се Божие дете.

2. Поради моята скръб. Или „от моята скръб“. Сравнете думите на псалмиста плач (Пс. 18:6; 120:1). Подобно на блудния син (Лука 15:17), Йона, в своето окаяно и отчаяно състояние, беше доведен „до себе си“, до осъзнаването на пълната си безпомощност, до безумието си да се бунтува срещу Божията воля и до нуждата си от божествено избавление.

Той ме чу. Сравни Пс. 50:15; 107:6.

Ад. Евр. she'ol, фигуративното обиталище на мъртвите (вижте Притчи 15:11).

Ти чу. Вижте стих 1.

3. Хвърлих. Или „хвърлих“.

В дълбините. Йона дава ярко поетично описание на своето мъчително преживяване.

Твоите вълни. Сравни Пс. 42:7; 88:6, 7 4.

Казах. Сравни Пс. 31:22.

И все пак ще погледна. LXX поставя това под формата на въпрос: „Дали наистина да погледна отново към светия ти храм?“ Промяната в посоката на гласните води до същото четене на еврейски. Въпросът изглежда за предпочитане, доколкото контекстът показва, че в този момент надеждата все още не се е утвърдила.

Към светия ти храм. Сравни 1 Царе 8:30; Пс. 18:6; 28:2; Дан. 6:10.

5. Душа. Евр. нефеш, тук вероятно използвано в смисъл на „живот“ (виж върху Пс. 16:10).

Тоест, водите го обгръщаха почти до степен да отнемат живота му (вж. Пс. 69:1, 2).

Плевелите бяха увити. Съмнително е, че силно поетичният език тук трябва да се тълкува толкова буквално. Йона описва съдбата на някой, обречен на дълбините, и по този начин с драматична живост го изобразява украсен с тюрбан от водорасли.

6. Дъното. Буквално „отрязаните части“, вероятно означаващо основите.

Земя. Евр. „ереш“, което се превежда по-често като „земя“, отколкото като „земя“. Йона може би тук да обозначава земята шеол (виж в стих 2), която затваря решетките си около онези, които влизат там. За него е изглеждало, че ще бъде там „завинаги“. Това не означава, че Йона не е вярвал в бъдещо възкресение. Думата, преведена тук като „завинаги“, леолам, означава време, разширено в неопределеното бъдеще. Понякога означава вечност; друг път продължителността е ограничена от обстоятелствата (виж в Изх. 21:6). LXX свързва леолам с „решетки“, „слязох в земята, чиито решетки са вечните прегради“.

Корупция. Евр. шахат, „яма“, често използвано като синоним на шеол, за да представи царството на мъртвите (вижте Притчи 15:11).

8. Лъжливи суети. Йона противопоставя щастливия си опит на съдбата на онези, които покланят се на идоли (виж Пс. 31:6).

Милост. Евр. хесед (вижте Допълнителна бележка към Псалм 36). Според някои, Йона се отнася до самия единствен истински Бог; според други, той се отнася до Божиите дела на доброта и милост, които Той разкрива на всички хора (виж Пс. 145:8, 9; Ис. 55:3; Деяния 14:15–17).

9. Жертва. Вижте Пс. 50:14; Екл. 5:4, 5.

Спасение. Сравнете Пс. 3:8; Откр. 7:10.

10. Говори. Бог контролира създанията, които е създал. Познанието на този фундаментален факт ни предпазва от фалшиви теории за Бога, които или Го правят подчинен на

естествен закон или да Го направят неразделна, неизбежна част от самата природа. Библейската концепция за Бог е, че Той е Съзателят на природата, Този, който, независимо от нея, ръководи и поддържа вселената, Този, който е над всички неща (виж Йов 38; 39; Пс. 19; Кол. 1:12–17; Откр. 14:7).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 РК 268

3–9РК 269

ГЛАВА 3

1 Йона, изпратен отново, проповядва на ниневийците. 5 След тяхното покаяние, 10 Бог разкайва се.

1. Вторият път. Без да упреква Йона за предишното отстъпничество, Господ повтаря задача да проповядва на ниневийците. Без повече да се поддава на човешките наклонности, Йона незабавно се подчинява на небесния зов и без повече забавяне тръгва за Ниневия.

2. Стани, иди. Поради повторението на тези думи (виж гл. 1:2) някои библейски учени смятат, че е вероятно, когато Йона е бил избавен от „голямата риба“, той да е отишъл в Йерусалим, за да „принесе жертва“ и да изпълни обетите, споменати в молитвата му на благодарност (гл. 2:9). Това е чисто предположение.

В древността кораб, пътуващ от Йопия за Тарсис, вероятно е следвал брега границата на Палестина на север. Ако инцидентът с кита се е случил в началото на пътуването, Йона може да се е озовал много по-близо до Ниневия, отколкото когато се е качил на кораба (вижте гл. 1:13; вижте „Служението на Йона“).

Проповядвай. Евр. кара', думата, преведена като „плач“ в гл. 1:2.

Това ти заповядвам. Заповедта към Йона е тази, дадена на всеки проповедник на словото. Само словото Божие трябва да се провъзгласява от амвона, а не словото човешко (виж 2 Тим. 4:1, 2). Тревожните и объркани души в нашия обременен свят днес копнеят да приемат Божия съвет, а не несигурните и празни разсъждения и философии на хора, грешни като самите тях. Те предпочитат „Така казва Господ“ пред „Така казва човек“.

3. Йона стана. Пророкът сега беше също толкова готов да изпълни задачата, дадена му от Бога, колкото преди беше готов да я избегне.

Превिшаващ. Евр. le'lohim, буквално „за Бога“, идиоматичен начин за обозначаване изключително величие. Относно размера на града вижте Допълнителна бележка към Глава 1.

4. Еднодневно пътуване. Не е нужно да правим заключение от това твърдение, че Йона е вървял цял ден, преди да започне проповядването си. Твърдението вероятно е запис на проповядването през първия ден. Скоро след като влязъл в града, Йона несъмнено започнал своето предупредително послание.

И все пак четиридесет дни. Не е нужно да се приема, че тези думи съставляват целия текст на Посланието на Йона. Те обаче бяха доминиращата тема на неговото предупреждение.

Свален. Евр. хапак, думата, използвана в Бит. 19:21, 25, 29, за да опише разрушението на Содом.

5. Вярвал в Бог. Или „вярвал в Бог“. Относно възможния контекст, тълкуван от някои като допринесли за успеха на проповедта на Йона, виж стр. 995, 996.

Вретище. Груба тъмна материя, изтъкана от козина и носена във времена на траур и бедствия (виж Дан. 9:3; Мат. 11:21; Лука 10:13).

6. Царят. Вероятно Адад-нирари III (виж стр. 996). Чувството на разкаяние и покаяние изглежда е възникнало спонтанно от хората, без никаква официална царска заповед (ст. 5). Забележително зрелище е да се види как цар на най-могъщата империя на своето време се смирява „в пепел“ в резултат на проповедта на чуждестранен пророк. Какъв укор за гордите владетели и народ на Израел, които упорито отказваха да смирят сърцата си под въздействието на още по-обширно и непрекъснато пророческо служение (вижте 4 Царе 17:7–18)!

7. Провъзгласено. Когато вълната на покаяние и смирение, която започна с хората Когато стигна до краля, той потвърди постенето с официален указ. Неговите благородници бяха свързани с него при издаването на този указ, което показва, че техният дух е бил подобен на неговия в тази криза.

Нито звяр. Странен декрет, но трябва да помним, че е издаден от езичник цар, който е бил само частично просветен. Подобен обичай е споменат в апокрифната книга на Юдит, написана вероятно през II век пр.н.е.: „И всеки израилтянин извика към Бога с голяма сила, те и жените им, и децата им, и добитъкът им, и всеки чужденец, и наемник, и роби обличаха вретиче върху лъвовете си“ (Юдит 4:9, 10). Херодот съобщава, че веднъж персите отрязали собствената си коса и косата (гривите и опашките?) на конете и товарните си животни по време на общ траур (ix. 24). Но до каква степен тези практики може да са отразявали асирийските обичаи, не знаем.

8. Нека се обърнат. Тоест, мъжете. Външните религиозни действия са без духовна стойност, освен ако не са съпроводени с искрена, вътрешна реформация на характера.

Насилие. Сравни Амос 3:10.

9. Кой може да каже със сигурност? Съмнително е, че Йона е дал някакво уверение за евентуално отменяне на божественото постановление. Гневът му от пощадата на града (гл. 4:1) показва, че не го е направил. Въпреки това той е бил добре запознат с милостивия характер на Бог (гл. 4:2).

10. Те се обърнаха. Сравнете Мат. 12:41; вижте П.К. 363.

Бог се разкая. Бог не се променя, но обстоятелствата се променят (вижте Йеремиа 18:7–10; Езекиил 14:14). 33:13–16). Неговите произнасяния на съдби често са всъщност условни пророчества (вижте върху Езекиил 25:1). За обсъждане на начина на Божието покаяние вижте върху Бит. 6:6; 1 Царе 15:11. Бог говори на хората от гледна точка на техния собствен опит.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 РК 269

1–5РК 339, 363

3 РК 265

3–9РК 270

3–10LS 62

4 1Т 56

9 5Т 78

10 РК 271; РР 97

ГЛАВА 4

1 Йона, оплаквайки се от Божията милост, 4 е порицан от образа на тиква.

1. Недоволен. Първото изречение гласи буквално: „Това беше зло за Йона, голямо зло.“ Глава 4 показва поразителен контраст между нетърпението на човешкото сърце и дълготърпението на Бога. Йона беше повече от недоволен; той беше силно възмутен, че „Бог се разкая за злото“ (гл. 3:10). Вместо да се радва, че Божията благодат е простила

разказият се ниневийец, той позволи на егоистичната и греховна гордост да го направи негодуващ. Тъй като предсказаното от него не се сбъдна, той чувстваше, че ще бъде сметнат за лъжепророк. Репутацията му беше по-ценна от всички души в асирийската столица. Възможно е той също да е разсъждавал, че познанието на Господа за бъдещето ще бъде дискредитирано сред езичниците поради това неизпълнено пророчество.

Много ядосан. Божията милост към ниневийците (гл. 3:10) разгневи Йона. Божествен Милостта беше пощадила собствения му живот, когато беше непокорен, но той ревнуваше, когато Бог прояви същата милост към другите.

2. Той се молеше. Колко различни бяха обстоятелствата на тази молитва в сравнение с тези на гл. 2, и колко различен е духът, който го е подтикнал! Там той се е молил за живот; тук - за смърт. Там е бил смирен; тук е гневлив.

3. Вземи... живота ми. Колко различен е апелът на Йона към Бога от този на Моисей, който, в истинския дух на саможертва, беше готов името му да бъде заличено, за да може неговият съгрешил народ да живее (виж Изх. 32:31, 32). Йона се поддаде на пълно обезсърчение.

4. Гняв. Гневът на Йона е породен изцяло от егоизъм, а не от благородно негодувание, каквото е подтикнало Исус да изгони сребромените от Храма (виж Йоан 2:13–17). С прибързания си дух пророкът се е лишил от голяма благословия (виж Притчи 14:29; 16:32).

5. Докато не види. Някои предполагат, че Йона е тълкувал въпроса като „Направи ли „Добре ли е да се гневиш?“ (ст. 4), като внушаващо, че в бързината си е преценил погрешно божественото намерение и следователно все още е имало възможност Ниневия да бъде унищожена; други, че Йона може би е смятал, че покаянието на жителите на Ниневия не е искрено и че Бог в крайна сметка ще ги накаже. По-скоро е възможно реакцията му просто да е отразявала упоритото му отношение и настояване Бог да изпълни това, което е заплашил.

6. Подготвен. Евр. манах, „да назнача“.

Тиква. Евр. qīqayon, неизвестно растение. Предложени са различни идентификации, като например растението рициново масло, разновидност на краставица и др. Растението израснало по чудо и е излишно да се идентифицира с някое известно бързорастящо растение, въпреки че може да е било добре познат в тези региони сорт, вероятно неидентифицираното кукканиту на академите.

Скръб. Евр. ра'а, обща дума, представляваща зло, нещастие, беда, мизерия. Дискомфортът на Йона не беше толкова физически, колкото психически и духовен, поради мъката, унижението и разочарованието, които изпитваше.

7. Подготвен. Вижте стих 6.

То увяхна. Колко често в човешкия опит се случва, че когато изглежда, че ще започне нов ден на радост и веселие, някой червей на нещастие или скръб се появява, за да превърне надеждата в отчаяние.

8. Подготвен. Вижте стих 6.

Страстна. Евр. харишит, дума, срещаща се само тук и вероятно означаваща „парящ“. RSV предлага „знойно“.

9. Добре постъпвам. Пророкът нетърпеливо и упорито защитава гнева си и решението си да умре. Бог се стремеше да го подтикне към разумно отношение.

10. Ти си се смилил. „Ти“ е емфатично в еврейския език. Йона, гневният и безчувствен пророк, бил готов да прояви съжаление и да пощади една незначителна тиква с малка стойност, върху която не бил вложил никакъв труд или мъка, но не желаел да прояви същото внимание към хората от великия град Ниневия. LXX предава първата част на стиха така: „И Господ каза: Ти се смили над тиквата, за която не си страдал, нито си я отглеждал.“

Йона се ядосал, че Бог не унищожил ниневийците (ст. 1, 4) и се ядосал, когато Бог позволи на тиквата да изсъхне (ст. 9). Какво изкривено чувство за ценности! Йона се грижеше повече за тиквата, отколкото за жителите на Ниневия.

11. Щастлив. Евр. *chus*, „да съжеляваш“, „да проявяваш състрадание към“. *Chus* е преведено като „смилил си се“ в стих 10.

Осемдесет хиляди. За населението на Ниневия вижте допълнителната бележка към Глава 1.

Това, което не може да разпознае. Някои са прилагали този израз към малките деца, които все още не са били достатъчно големи, за да определят коя ръка е по-силната и по-полезна. Ако се приеме, че тези малки деца са съставлявали една пета от населението, Ниневия би била град с около 600 000 души. Тази цифра е невъзможно голяма и не може да се съгласува с известния размер на древния град. Изглежда по-добре изразът „които не могат да разпознаят“ да се разглежда като метафоричен, обозначаващ онези, които са притежавали несъвършено познание за доброто и злото. Ако изразът трябва да се разглежда буквално, тогава е имало предвид Ниневия с околностите ѝ (вижте Допълнителна бележка към Глава 1).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 LS 78

1-3PK 271

2 SC 10; 5T 649

4-11PK 272

3

³ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Йон 2:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.